

Kaeru

A békákat évszázadok óta számos kultúra ábrázolja különleges szimbólumként. Fontos szerepet kaptak mítoszokban, népmesékben, mesékben, rajzokon, festményeken és szobrokon. Japánban a béka, a *kaeru*, a termékenység és a jó szerencse jelképe. Mivel a szó japánul azt is jelenti, hogy visszatér, a békát gyakran kapcsolják ahhoz, ami vagy aki visszatér a kiindulási helyére. Szerencsét hozó állatnak tartják, ezért sokan tartanak maguknál békaábrázolást, mert úgy gondolják, hogy jó szerencsét és barátokat hoz, akik egyszer majd visszatérnek. Az utazók is gyakran viselik, hogy biztosítsák saját biztonságos hazatérésüket. Japánban figyelmes ajándékként, *Omiyage* (1) formájában is adják valakinek, aki kórházba kerül egy műtét miatt, ezzel kívánva sikeres felépülést és mielőbbi hazatérést.

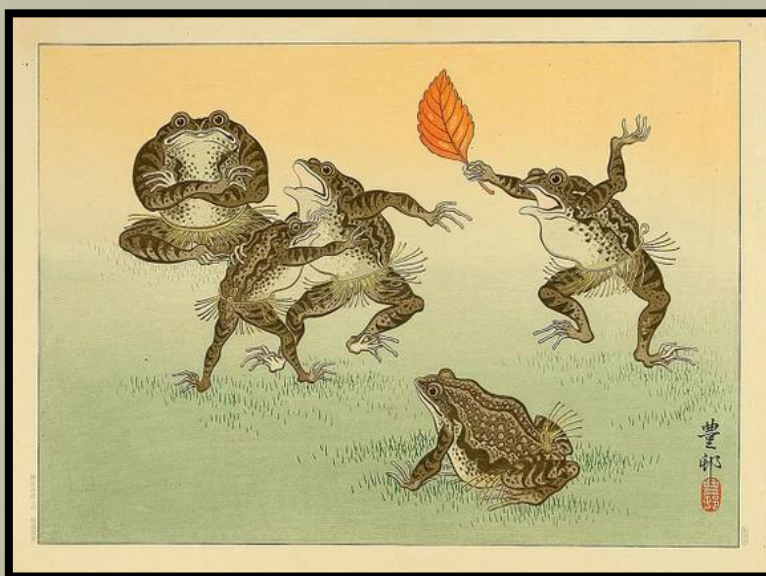
A japán szellemi szimbolika kedvelt alakjai között a békát a tavasz vagy a nyár jelképeként is leírták. Gyakran jelenik meg költészetben és művészetben, ahol kiemelt helyet kap, mert a természet és az élet körforgásához való kapcsolódása miatt tisztelet övezi. Nem ritka, hogy kerámiából, fából, lakkozott kézműves technikával készített vagy kőből faragott békafigurákat árúsítanak templomokban, vagy olyan helyeken, amelyeket a látogatók felkeresnek.

Japán legendák, közmondások és folklór

Japán népmesékben óriási varangyokról is olvashatunk, amelyek két három méter magasra nőnek, és hegyi patakok felső szakaszain élnek. A legenda szerint képesek szivárványt lehelni, és ezeken a szivárványokon csúsztatják a zsákmányt a szájukba.

Azt is tartják róluk, hogy képesek a hátsó lábukon járni. Úgy mondják, különösen nagy számban fordulnak elő a *Suo* vidéket magába foglaló Yamaguchi prefektúra hegyeiben.

Ezek a kétélű lények a folklórban, a mesékben és a tanmesékben is meghatározó szerepet kapnak. Ilyen például a Béka királyfi, a Béka és az egér vagy a Holdban élő háromlábú varangy története. A hold és a béka kapcsolata számos ázsiai ország ősi kultúrájában jelent meg, mint fontos szimbólum. Az égi mitológia nemzedékről nemzedékre öröklődött, és a hold, a nap vagy más égitestek teremtéséről szóló történeteket ma is nagy becsben tartják. Az alábbiakban három olyan mesét olvashatunk, amelyekben a béka a japán kulturális hagyományban gyakran előkerül.

A vitéz Jiraiya története

(Az óriáskígyó szelleme átveszi a hatalmat a Tsukikage klán felett)

Az első történet eredetileg szanszkrit legendából származik, és a béka a hős, *Jiraiya* átváltozásaként jelenik meg benne. A béka egy gyönyörű lány alakjában is feltűnik, *Bheki* néven, aki a napot jelképezi.

Réges régen élt egy gonosz óriáskígyó szellem, amely emberekre vadászott. Ez a démoni kígyó arra készült, hogy hatalmat szerezzen egész Japán felett. Hogy elérje a célját, úgy döntött, átveszi az irányítást a befolyásos *Tsukikage* klán felett, amelynek hűbérbirtoka *Echigo* tartományban volt. A klán vezetője, *Tsukikage Gunryo Miyukinosuke*, a sógunátus, vagyis Japán feudális kormányzatának régenseként szolgált, ezért kulcsfontosságú volt a kígyó szándékaiban.

Egy végzetes napon a kígyó szelleme megtámadta *Tsukikage Miyukinosuke*-t. Ha *Orochimaru* nem bukkan fel váratlanul, hogy közbelépjen, *Echigo* régense biztosan meghalt volna. Hálából *Miyukinosuke* örökbe fogadta *Orochimaru*-t. Ez azonban végzetes döntésnek bizonyult, és megpecsételte a *Tsukikage*, az *Ogata* és a *Matsuura* klánok sorsát. *Miyukinosuke* nem tudta, hogy a démoni kígyó szelleme megszállta *Orochimaru*-t, így *Orochimaru* eleve csak a bábja volt. A kígyó és *Orochimaru* együtt rendezte meg a támadást és a megmentést. *Echigo* ura tehát lényegében befogadta a gonosz kígyót a saját klánjába.

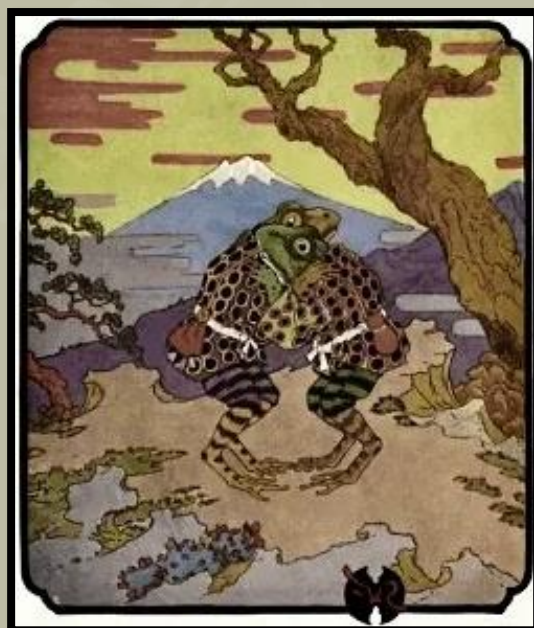
A történet tanulsága arra ösztönzi az olvasót, hogy álljon fel és tegyen valamit, vagyis szedje össze magát és tegyen erőfeszítést a továbblépésért.

A két utazó béka

A második történetben két csacska béka elégedetlen Oszaka és Kiotó városával, ahol élnek. Egy hegyen találkoznak, és elhatározzák, hogy segítenek egymásnak eljutni a céljukhoz. Mivel meglehetősen ügyefogyott kis békák, rosszul állnak fel a hegytetőn, így csak azt látják, ahonnan érkeztek. Az oszakai béka azt hitte, Kiotó felé néz, de valójában csak Oszakát látta. A kiotói béka ugyanezt tette.

A két együgyű béka ezért azt gondolta, hogy a két város teljesen egyforma. A történet az ismert mondásunkra utal, miszerint a szomszéd füve nem mindig zöldebb. Mindkét béka azért indul útnak, mert azt hiszi, a másik város szebb és jobb, mint a saját otthona. Ez a téves elképzelés azonban csalódáshoz vezet, amikor a hegytetőn a saját szülővárosukat vélik látni a céljuk helyett. A mese arra figyelmeztet, hogy az elvárások és a könnyen félrevezethető érzékeink gyakran rossz irányba visznek.

A béka gyermeke is béka lesz

A harmadik japán legenda vagy közmondás a Kotowaza gyűjteményéből származik, és így hangzik: Kaeru no ko wa kaeru to naru, vagyis a béka gyermeke is békává lesz. A mondás azt fejezi ki, hogy a gyermek többnyire hasonlít a szüleiére, és számos tulajdonságot tőlük örököl. Érdekes módon ennek a japán kifejezésnek létezik nyugati megfelelője is, bár tágabb értelmezésben néha úgy magyarázzák, hogy ne engedjük, hogy valami felzaklasson bennünket, vagy ne hagyjuk, hogy valami a bőrünk alá férkőzzön.

A Kyosai Kawanabe által készített fametszet sorozat az alábbiakban ennek a népmesei hagyománynak állít képi emléket, bár a tizenkilencedik század előtti utalások miatt a mai nézők számára nehezebb lehet felismerni eredeti jelentését.

A jelenet fiktív karikatúra formájában ábrázolja a történetet, békák képeivel, amelyeket Japánban gyakran tekintenek a jó szerencse közvetítőinek. A két központi alak egy hatalmas béka vagy varangy és egy tekercset maga elé tartó férfi. Körülöttük férfiak és nők állnak, akik láthatóan élvezik vagy kinevetik a felolvasó békát.

Kyosai kisebb békákat és a kételtűekhez kapcsolódó tárgyakat is elhelyezett a kompozícióban, például lótoszleveleket, vízzel teli edényeket, cserepeket, egy esernyőt és más eszközöket, hogy megteremtse a jelenet hangulatát.

A mondás nyugati megfelelője nagyjából az, hogy amilyen az apja, olyan a fia, vagy hogy az alma nem esik messze a fájától.

Japán fametszetek és képi hagyományok

A fametszetek, más néven *Nishiki-e*, a japán sokszínű fametszet technikáját jelölik. Egyes és többlapos ábrázolásokkal készülnek, például triptichon formában, és elsősorban az *ukiyo-e* műfajában alkalmazzák ezt az eljárást. A technikát az 1760-as években fejlesztették ki, majd *Suzuki Harunobu* tökéletesítette és tette széles körben ismertté. A *Nishiki-e* a japán művészet ikonikus formájává vált, amelyet az egyedi készítési módszere és jellegzetes esztétikája tett híressé. Ennek keretében számos *kaeru* témájú ábrázolás is fennmaradt.

Léteztek továbbá olyan képes könyvek, amelyek *kaeru* motívumokat tartalmaztak. Ezek egyoldalas képekből álltak, amelyeket összehajtva rövid, gyermekeknek szánt elbeszélő füzetekké alakítottak. Ide tartoztak a japán tündérmeséket bemutató sorozatok, amelyek gondosan összeállított válogatásban közölték a népszerű gyermektörténeteket. Készült egy japán képes könyveknek nevezett sorozat is, kisebb méretű és kifinomultan megtervezett kötetekkel.

Bonyolultabb kiadványokat is készítettek felnőttek számára. Ezek közül többben versek is szerepeltek, amelyekhez a kor legnevesebb *kyōka* költőit kérték fel. A japán művészek gondolkodásmódját gyakran szabadon fejezték ki, sokszor egy meghatározott nézőponttal vagy fókuszponttal párosítva. A japán képzőművészetben gyakori, hogy a vizuális ábrázolásnak csak a központi motívuma jelenik meg, vagy csupán a tárgy egy része látszik. Egyetlen kép képes az egész világegyetemet sugallni, egy részlet pedig az egészet jelképezi. Bár ez az esztétika meghatározó, nem volt ritka a gazdag és összetett jelenetek ábrázolása sem. Japán hosszú múltra tekint vissza a képi és szöveges narratívák együttműködésében, ahol a képek és a szavak közösen teremtik meg a történet értelmét.

A béka és a varangy szerepe a kelet-ázsiai szimbolikában

Kínában és Japánban egyaránt ismert a háromlábú varangy alakja, amelynek lábujjai a hold három fázisát jelképezik. Egyes értelmezések szerint a három láb az ég, a föld és a jólét kapcsolatára utal, valamint arra a képességre, hogy arany és ezüst érméket bocsát ki a szájából. A Hold nyulához hasonlóan ez az alak is a halhatatlanság elixírjének őrzőjeként jelenik meg. A hiedelem szerint holdfogyatkozás idején a béka vagy varangy elnyeli a holdat.

Liu Hai és a háromlábú varangy (2)

Templomok és japán kertek, mint a jólét szimbólumai

A japán szemléletben a béka számos kedvező jelentéssel bír, különösen azért, mert esős időszakokban nagy számban jelenik meg. Ezek az esők egyúttal a mezőgazdasági év kezdetét is jelzik. Ennek következtében a béka az eső, a termékenység és a gazdagság szimbólumává vált, és úgy tartják, hogy képes vonzani és megővni a jólétet az otthonokban és az üzletekben. Ebben az időszakban a japán templomok különösen látogatottak, mivel az emberek tiszteletüket fejezik ki, és imádságban kérnek hírt a közelgő gazdagságról és jólétről, különösen telihold idején.

A béka szimbolikája az álmokban

A japán hagyomány szerint a béka álombeli megjelenése különféle üzeneteket hordoz. Úgy tartják, hogy a béka énekének hallása álomban beteljesülést és gyarapodást jelez. Ez a gyarapodás lehet anyagi természetű, de vonatkozhat romantikus kapcsolatokra vagy barátságokra is, mind a fizikai, mind a szellemi élet területén. Ha valaki álmában rálép egy békára, azt gyakran úgy értelmezik, hogy egy lehetőséget erkölcsileg kifogásolható módon ragad meg, mások rovására.

A béka elfogyasztásáról szóló álmok jólétet és békés életet jelezhetnek, mivel a béka számos kelet ázsiai kultúrában mindennapi ételnek számít. Azok számára azonban, akik soha nem fogyasztanak békát, az erről szóló álom inkább a nyugodt és kiteljesedett élet jelképe. Sok templomban látható kőből faragott békák általában a munkában vagy az üzleti életben megjelenő nagy lehetőségekre utalnak. Ennek alapján a béka az üzleti siker és a jólét egyetemes szimbólumának tekinthető.

Ha valaki álmában vízben lát békát, az váratlan látogatásra vagy utazás iránti vágyra utalhat. A fűben megjelenő béka pedig a szerelmi élet változását jelzi. Ez jelentheti az érzelmek elrejtését valaki elől, de utalhat arra is, hogy a romantikus kapcsolatok kedvező vagy kedvezőtlen irányba fordulnak, az egyén döntéseitől függően. A béka végső soron a jólétet és a változást jelképezi, és egy kedvezőbb jövő felé hívogat.

A béka szimbolikája a modern Japánban

Japánban még egy olyan mondás is létezik, amely így hangzik: *Okane wa kaerudesu*, vagyis a pénz béka. Kimondva ez szinte teljesen megegyezik azzal a kifejezéssel, hogy a pénz visszatér, mivel mindkettőt úgy ejtik, hogy *Okane ga kaeru*. Ez a nyelvi egybeesés tovább erősítette a béka és a pénzügyi szerencse közötti kapcsolatot.

Nem szokatlan, hogy japán utazók és diákok apró béka alakú amuletteket hordanak magukkal. Ezek arra szolgálnak, hogy bátorítsák viselőjüket az aktuális feladat vagy élethelyzet sikeres teljesítésében, valamint anyagi gyarapodást vonzzanak. A szülők már gyermekkoruktól kezdve történeteken és népmeséken keresztül ismertetik meg a gyerekeket a béka jelentésével. A béka egész életen át tartó átalakulása, az ebihaltól a kifejlett állattig, megszilárdította helyét, mint a változás és az átalakulás jelképe a japán gondolkodásban.

1. Az **Omiyage** Japánban egy apró, figyelmes ajándék, amelyet általában utazásból hazatérve adnak a családnak, barátoknak vagy kollégáknak. A szó eredetileg azokat a helyi különlegességeket jelölte, amelyeket az ember a meglátogatott területről hozott haza.

Az Omiyage nem egyszerű szuvenír. A japán kultúrában a társas kapcsolatok ápolásának része, egyfajta gesztus, amellyel a hazatérő kifejezi, hogy gondolt azokra, akik otthon maradtak. Gyakran helyi édességek, apró használati tárgyak vagy gondosan készített díszek formájában jelenik meg.

2. **Liu Hai** és a béka, pontosabban a háromlábú varangy története egy kínai eredetű, de Japánban is jól ismert és átvett legenda, amely a gazdagság, a szerencse és a szellemi felismerés témáit kapcsolja össze.

Liu Hai a taoista hagyomány egyik legendás alakja. A történetek szerint bölcs hivatalnok vagy halhatatlan volt, aki felismerte, hogy a valódi érték nem csupán az anyagi javakban rejlik.

Utazásai során találkozott egy különleges háromlábú varanggyal, amely képes volt arany és ezüst érméket kibocsátani a szájából. Ez a varangy rendkívül ravasz és nehezen megközelíthető volt, ezért Liu Hai egy zsinórra fűzött pénzérmével csalogatta elő. Amikor a varangy előbújt, Liu Hai megszelídítette, majd társává tette.

A legenda értelmezése szerint Liu Hai nem erőszakkal szerezte meg a gazdagságot, hanem bölcsességgel és önuralommal. A háromlábú varangy a hirtelen jött, de mulandó anyagi jólétet jelképezi, míg Liu Hai alakja arra emlékeztet, hogy a vagyon csak akkor hoz szerencsét, ha erkölcsi tartással és belső egyensúllyal párosul. Emiatt ábrázolják gyakran Liu Hait egy érmével játszó varanggyal, amint mosolyogva vezeti vagy csalogatja maga után.

Japánban ez a motívum főként templomokban, kertekben, lakkozott tárgyakon, szobrocskákon és amuletteken jelenik meg, ahol a jólét, az üzleti siker és a kedvező változás jelképeként értelmezik. A béka és Liu Hai együttese így nem pusztán a pénz vonzását, hanem a helyes hozzáállást is kifejezi a gazdagsághoz.